УДК 378.147:811.111:004.8
DOI https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2026.49.16

ІНТЕГРАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES INTO THE ENGLISH LANGUAGE LEARNING PROCESS FOR STUDENTS AT INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Кащук М.Г.,
orcid.org/0000-0001-5881-3280
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мовної підготовки
Львівського державного університет внутрішніх справ

Волошина В.В.,
orcid.org/0009-0000-8352-2848
старший викладач кафедри мовної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ

У статті розглянуто актуальну проблему використання технологій штучного інтелекту (ШІ) у процесі викладання англійської мови студентам закладів вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена стрімкою цифровізацією освітнього простору, поширенням генеративного штучного інтелекту та необхідністю адаптації традиційних методів навчання до сучасних умов. Метою статті є теоретичне обґрунтування та комплексний аналіз можливостей використання технологій штучного інтелекту у викладанні англійської мови, визначення їхнього дидактичного потенціалу, основних напрямів застосування та умов ефективної інтеграції в освітній процес.

На основі аналізу вітчизняних наукових праць визначено основні можливості використання ШІ у процесі іншомовної підготовки студентів. З'ясовано, що інтелектуальні цифрові технології сприяють персоналізації навчання, адаптації навчального матеріалу до індивідуального рівня підготовки здобувачів освіти, розвитку лексико-граматичних і мовленнєвих навичок, удосконаленню говоріння та письма, організації самостійної роботи й забезпеченню оперативного зворотного зв'язку. Обґрунтовано перспективність застосування ШІ для роботи з автентичними англомовними текстами, моделювання професійних і міжкультурних комунікативних ситуацій, підтримки науково-дослідної діяльності та розвитку цифрової й медіаграмотності студентів.

Водночас акцентовано увагу на проблемах і ризиках використання ШІ, зокрема можливості надмірної залежності студентів від цифрових технологій, зниження рівня самостійності та критичного мислення, недостовірності згенерованої інформації, а також дотримання принципів академічної доброчесності. Визначено необхідність підвищення цифрової та методичної компетентності викладачів і формування у студентів культури відповідального використання ШІ. Зроблено висновок, що штучний інтелект доцільно розглядати як допоміжний дидактичний інструмент, а не як заміну викладача чи самостійної діяльності студента. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням та експериментальною перевіркою методики інтеграції конкретних інструментів ШІ у навчання англійської мови студентів різних спеціальностей.

Ключові слова: штучний інтелект, генеративний штучний інтелект, англійська мова, заклади вищої освіти, цифровізація освіти, іншомовна комунікативна компетентність, самостійна робота, цифрова компетентність.

This article examines the pressing issue of using artificial intelligence (AI) technologies in the process of teaching English to students at institutions of higher education. The relevance of this study stems from the rapid digitization of the educational landscape, the proliferation of generative artificial intelligence, and the need to adapt traditional teaching methods to modern conditions. The purpose of the article is to provide a theoretical justification and a comprehensive analysis of the possibilities for using artificial intelligence technologies in English language instruction, to identify their didactic potential, the main areas of application, and the conditions for their effective integration into the educational process.

Based on an analysis of domestic scholarly works, the main opportunities for using AI in the process of teaching students a foreign language have been identified. It has been established that intelligent digital technologies facilitate the personalization of learning, the adaptation of instructional material to students' individual proficiency levels, the development of lexical, grammatical, and speaking skills, the improvement of speaking and writing, the organization of independent study, and the provision of prompt feedback. The study substantiates the potential of using AI for working with authentic English-language texts, simulating professional and intercultural communication situations, supporting research activities, and developing students' digital and media literacy.

At the same time, attention was focused on the challenges and risks associated with the use of AI, including the potential for students to become overly dependent on digital technologies, a decline in independence and critical thinking, the unreliability of generated information, and adherence to the principles of academic integrity. The need to enhance teachers' digital and pedagogical competencies and to foster a culture of responsible AI use among students was identified. It was concluded that artificial intelligence should be viewed as a supplementary teaching tool rather than a replacement for the instructor or for students' independent work. Prospects for further research involve the development and experimental testing of methods for integrating specific AI tools into English language instruction for students in various fields of study.

Key words: artificial intelligence, generative artificial intelligence, English language, institutions of higher education, digitization of education, foreign language communicative competence, independent study, digital competence.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток цифрових технологій, процеси глобалізації та поширення систем штучного інтелекту зумовлюють трансформацію сучасної вищої освіти та висувають нові вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців. Важливим завданням закладів вищої освіти є не лише підготовка фахівців у галузі технологій ШІ, а й формування готовності студентів ефективно, критично та відповідально використовувати його можливості у навчальній і професійній діяльності. Це актуалізує проблему педагогічно обґрунтованої інтеграції технологій штучного інтелекту в освітній процес.

Особливо перспективним є використання ШІ у навчанні іноземних мов, зокрема англійської, яка відіграє важливу роль у професійній та академічній підготовці студентів. Володіння англійською мовою забезпечує доступ до наукової та професійної інформації, сприяє міжнародній комунікації, академічній мобільності та професійній взаємодії. Водночас сучасна іншомовна підготовка передбачає не лише засвоєння мовних знань, а й здатність використовувати мову в реальних академічних і професійних ситуаціях, працювати з автентичними джерелами та самостійно вдосконалювати мовні компетентності.

Традиційні підходи до навчання англійської мови не завжди забезпечують належний рівень індивідуалізації, оперативного зворотного зв'язку, навчальної автономії та постійної мовної практики. Особливо це відчутно в умовах змішаного й дистанційного навчання, що зумовлює потребу в цифрових інструментах для підтримки студентів під час аудиторної та самостійної роботи.

Технології штучного інтелекту створюють додаткові можливості для персоналізації навчання, оперативного зворотного зв'язку, моделювання ситуацій іншомовного спілкування, урізноманітнення навчальних завдань і підтримки самостійної роботи. Водночас ефективність їх використання залежить від методично обґрунтованого добору цифрових інструментів, способів їх застосування та належної ролі викладача в освітньому процесі.

Отже, актуальність проблеми визначається необхідністю адаптації навчання англійської мови до сучасного цифрового освітнього середовища, підвищення його персоналізації та практичної спрямованості, а також формування у студентів навичок ефективного й відповідального використання технологій штучного інтелекту. Їх інтеграція має не замінювати викладача, а розширювати його педагогічний інструментарій і сприяти підвищенню якості іншомовної та професійної підготовки майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасних наукових джерел засвідчує значне зростання інтересу дослідників до проблеми використання технологій штучного інтелекту (ШІ) в освіті, зокрема у процесі навчання іноземних мов у закладах вищої освіти. Актуалізація цього напряму досліджень зумовлена стрімким розвитком цифрових технологій, поширенням генеративного штучного інтелекту та необхідністю адаптації освітнього процесу до нових умов цифрового середовища. Наукові розвідки зарубіжних і вітчизняних учених охоплюють широкий спектр питань: від визначення дидактичного потенціалу ШІ та можливостей персоналізації навчання до вивчення етичних ризиків, проблем академічної доброчесності, цифрової компетентності викладачів і впливу інтелектуальних технологій на навчальну автономію здобувачів освіти.

У зарубіжному науковому просторі вагомий внесок у дослідження проблематики застосування штучного інтелекту в освіті зробили Г. Кромптон, Д. Берк, Я. Карбо Сільва, М. Сандоваль Перес, М. Альварес Пенья, В. Коельо Васкес, А. Рінексьо, А. Муслім, Р. Родлія, Н. Чен, Є. Фахрія, Ч.-І. Тієн, С. Дела Круз, З. Гафар, Л. Раоуф, С. Гогберашвілі, Н. Лацабідзе, Е. Уйгун, Ч. Ван, Б. Цзоу, Р. В. Кілат та інші. У їхніх працях розглянуто можливості ШІ для вдосконалення мовної освіти, зокрема персоналізації навчання, адаптації освітнього контенту, автоматизованого оцінювання, оперативного зворотного зв'язку та розвитку мовленнєвих навичок.

Зарубіжні дослідження засвідчують значний дидактичний потенціал ШІ у формуванні іншомовної комунікативної компетентності. Інтелектуальні цифрові інструменти сприяють адаптації завдань до рівня підготовки студентів, урізноманітненню мовної практики, моделюванню комунікативних ситуацій та вдосконаленню лексико-граматичних навичок. Водночас науковці наголошують на ризиках надмірного використання ШІ, зокрема зниженні самостійності студентів, послабленні критичного мислення та виникненні залежності від цифрових технологій. Актуальними залишаються також питання академічної доброчесності, достовірності згенерованого контенту та конфіденційності даних.

Важливою умовою ефективної інтеграції ШІ є готовність викладачів до його педагогічно доцільного використання. Недостатній рівень цифрової та методичної компетентності, відсутність чітких рекомендацій і належної інституційної підтримки можуть обмежувати результативність таких технологій. Отже, зарубіжні

дослідження розглядають використання ШІ в мовній освіті комплексно, поєднуючи технологічні можливості з педагогічними, етичними та організаційними аспектами.

Український науковий простір характеризується активізацією досліджень цифровізації освіти та використання інтелектуальних технологій. Значний внесок у теоретичне й методичне осмислення цифрової трансформації освіти зробили Н. Морзе, О. Спірін, С. Семеріков, Л. Карташова, М. Кадемія, В. Биков, О. Овчарук та інші науковці. У їхніх працях розглянуто роль цифрових технологій у підвищенні якості навчання, розвиток цифрової компетентності педагогів та педагогічні умови ефективного використання сучасних технологій.

Проблематиці застосування штучного інтелекту та нейромереж у професійній підготовці фахівців присвячено праці Я. Берегової, Н. Борисенко, Т. Гембари, Т. Полухтович, М. Цюрик, Б. Лінника, О. Гаєвської, Д. Швидкого, О. Трифонової, М. Садового, С. Шехавцової та інших дослідників. Науковці визначають освітній потенціал ШІ, його можливості для оптимізації та персоналізації навчання, автоматизації окремих процедур і вдосконалення професійної підготовки.

Окремий напрям становлять дослідження використання ШІ у навчанні іноземних мов. Т. Кокнова, В. Краснопольський, Т. Пахомов, Ю. Курилов, К. Новік, Є. Козлов, І. Голубєв та інші досліджують застосування чат-ботів, систем автоматизованого перекладу, адаптивних платформ і генеративних моделей для розвитку іншомовних навичок, індивідуалізації навчання та підтримки самостійної роботи студентів.

Водночас Л. Кушмар, А. Ворначев, І. Коробова, Н. Кайда та інші науковці наголошують на необхідності методично виваженого використання ШІ як додаткового, а не альтернативного викладачеві дидактичного інструменту. Ефективність його застосування залежить від цілей навчання, педагогічного дизайну та цифрової компетентності учасників освітнього процесу. Важливими є також розвиток критичного мислення, уміння перевіряти достовірність інформації, створеної ШІ, та дотримання принципів академічної доброчесності.

Аналіз наукових джерел засвідчує наявність значного теоретичного й практичного підґрунтя для використання ШІ в освіті. Однак недостатньо дослідженою залишається проблема системної інтеграції різноманітних інструментів ШІ в навчання англійської мови студентів закладів вищої освіти. Потребують подальшого вивчення їх комплексне поєднання в межах єдиного педагогічного дизайну, довготривалий вплив на іншомовну комунікативну компетентність, критичне мислення, академічне письмо й навчальну автономність, а також здатність студентів оцінювати якість і достовірність результатів роботи ШІ.

Актуальними залишаються також підготовка викладачів англійської мови до педагогічно доцільного використання ШІ, розвиток їхньої цифрової та методичної компетентності, розроблення відповідного навчально-методичного забезпечення й адаптація зарубіжного досвіду до українського освітнього середовища.

Таким чином, попри значну кількість досліджень, питання системної та методично обґрунтованої інтеграції ШІ у викладання англійської мови студентам ЗВО залишається відкритим, що зумовлює актуальність подальшого наукового пошуку.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та комплексний аналіз можливостей використання технологій штучного інтелекту у викладанні англійської мови студентам закладів вищої освіти, визначення їхнього дидактичного потенціалу та напрямів інтеграції в освітній процес. Для досягнення мети передбачено проаналізувати сучасні зарубіжні й вітчизняні підходи до використання ШІ у навчанні іноземних мов; визначити його можливості для персоналізації навчання, розвитку іншомовної комунікативної компетентності, удосконалення мовленнєвих навичок і підтримки самостійної роботи студентів; охарактеризувати педагогічні, методичні та етичні проблеми використання ШІ; окреслити умови його ефективної інтеграції та перспективи подальшого застосування у професійній підготовці здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Сучасний розвиток цифрових технологій зумовлює трансформацію освітнього процесу та потребує пошуку нових підходів до організації навчання у закладах вищої освіти. Одним із найбільш перспективних напрямів цифровізації освіти є використання технологій штучного інтелекту (ШІ), які поступово інтегруються у професійну підготовку здобувачів освіти, організацію самостійної роботи, створення навчального контенту та забезпечення зворотного зв'язку. Наукові дослідження засвідчують, що ШІ може виступати не лише технологічним засобом, а й важливим педагогічним інструментом, здатним урізноманітнювати освітній процес, підтримувати індивідуалізацію навчання та сприяти розвитку творчих і професійних компетентностей студентів [1; 3; 9].

Застосування штучного інтелекту у професійній підготовці майбутніх фахівців створює можливості для зміни характеру навчальної діяльності. Зокрема, Я. Берегова та Н. Борисенко розглядають ШІ як інструмент розвитку креативності майбутнього викладача, акцентуючи увагу на можливостях технологій стимулювати творче мислення та пошук нових способів розв'язання навчальних і професійних завдань [1]. У цьому контексті використання ШІ у процесі навчання англійської мови може сприяти не лише засвоєнню мовного матеріалу, а й розвитку творчого підходу до іншомовної комунікації, створення текстів, презентацій, діалогів та розв'язання професійно орієнтованих комунікативних ситуацій.

Важливим чинником ефективного використання ШІ є готовність викладача до роботи в цифровому освітньому середовищі. Т. Гембара, досліджуючи застосування технологій штучного інтелекту для сучасної педагогічної мобільності, наголошує на необхідності адаптації професійної діяльності педагога до нових технологічних умов [3]. Це положення є особливо актуальним для викладачів іноземної мови, оскільки інтеграція ШІ потребує не лише технічного володіння цифровими інструментами, а й розуміння принципів їх педагогічно доцільного використання.

Водночас можливості ШІ пов'язані з індивідуалізацією освітнього процесу. Дослідження Т. Полухтович, М. Цюрик та Б. Лінника, присвячене використанню штучного інтелекту в інклюзивній освіті, демонструє перспективність інтелектуальних технологій для створення більш гнучкого освітнього середовища та врахування індивідуальних потреб здобувачів освіти [9]. У процесі навчання англійської мови ця можливість набуває особливого значення, оскільки студенти однієї академічної групи можуть істотно відрізнятися за рівнем володіння мовою, темпом засвоєння матеріалу, навчальною мотивацією та освітніми потребами.

Практичні можливості застосування ШІ у мовній освіті підтверджуються дослідженням О. Гаєвської та Д. Швидкого, які розглядають використання штучного інтелекту під час реалізації науково-дослідного проєкту у процесі викладання японської мови студентам-філологам [2]. Такий досвід свідчить про можливість інтеграції ШІ не лише у виконання стандартних мовних вправ, а й у дослідницьку діяльність студентів. У процесі навчання англійської мови це може передбачати пошук та опрацювання інформації, роботу з автентичними джерелами, підготовку презентацій, формулювання дослідницьких запитань, аналіз мовного матеріалу та представлення результатів.

На значущості технологій штучного інтелекту у професійній підготовці наголошують О. Трифонова та М. Садовий, які аналізують використання ШІ та нейромереж в освітньому процесі під час вивчення фахових дисциплін студентами [12]. Це дає підстави розглядати ШІ як складову сучасного цифрового освітнього середовища, використання якої має бути спрямоване на формування готовності майбутнього фахівця застосовувати інноваційні технології у професійній діяльності.

Для навчання англійської мови важливим є не лише формування мовної компетентності, а й розвиток здатності студентів здійснювати ефективну міжкультурну комунікацію. У цьому аспекті важливими є результати дослідження С. Шехавцової та співавторів, у якому розглядаються сучасні технології формування міжкультурної компетентності студентів закладів вищої освіти у процесі професійної підготовки [13]. Використання цифрових технологій, зокрема інтелектуальних систем, може забезпечувати моделювання різноманітних комунікативних ситуацій, ознайомлення студентів із культурними особливостями іншомовного середовища та формування навичок адекватної поведінки в ситуаціях міжкультурної взаємодії.

Проблематика цифровізації іншомовної освіти представлена також у дослідженні Т. Кокнової, присвяченому практичному досвіду онлайн-навчання як засобу розвитку лінгвістично-методичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов [6]. Результати цього дослідження є важливими для розуміння ролі цифрового освітнього середовища у професійній підготовці майбутніх фахівців. Застосування ШІ можна розглядати як подальший етап розвитку такого середовища, який розширює можливості для індивідуальної мовної практики, самоконтролю та отримання додаткової навчальної підтримки.

Особливо значущим напрямом використання ШІ у викладанні англійської мови є організація самостійної роботи студентів. В. Краснопольський, Т. Пахомова та Ю. Курилова визначають навчальний потенціал штучного інтелекту для організації самостійної роботи студентів у процесі вивчення іноземної мови [7]. Використання ШІ дозволяє студентам отримувати додаткові пояснення, виконувати мовні вправи, працювати з текстами, здійснювати самоперевірку та отримувати оперативний зворотний зв'язок. Це створює умови для більшої автоном-

ності здобувачів освіти та дає можливість організовувати навчальну діяльність відповідно до індивідуального темпу й потреб.

Водночас використання ШІ у самостійній роботі потребує зміни самого характеру навчальних завдань. Просте копіювання відповідей, згенерованих системою, не забезпечує належного рівня засвоєння навчального матеріалу. Тому доцільно пропонувати студентам завдання, які передбачають аналіз, перевірку, порівняння та редагування результатів роботи ШІ. Наприклад, студент може отримати текст англійською мовою, створений штучним інтелектом, визначити його лексичні, граматичні або змістові неточності, перевірити інформацію за іншими джерелами та запропонувати власний відредагований варіант. Такий підхід сприяє одночасному розвитку мовної компетентності, критичного мислення та цифрової грамотності.

Важливою умовою ефективного використання ШІ є професійна підготовка викладача. К. Новік, Є. Козлов та І. Голубєва розглядають застосування штучного інтелекту у процесі професійного розвитку викладачів англійської мови, наголошуючи на необхідності формування відповідних стратегій його використання [8]. Викладач має не лише знати функціональні можливості сучасних інструментів, а й уміти визначати їхню педагогічну цінність, формулювати ефективні запити, критично оцінювати результати генерації та адаптувати їх до рівня студентів і цілей конкретного заняття.

У цьому контексті важливим є поняття медіаграмотності, яке набуває нового змісту в умовах поширення генеративного штучного інтелекту. С. Терепищий акцентує увагу на необхідності інтеграції інструментів і методів ШІ в сучасні педагогічні підходи та розвитку медіаграмотності в умовах технологічних змін [10]. Для студентів, які використовують ШІ під час вивчення англійської мови, це означає необхідність навчитися критично оцінювати отриману інформацію, перевіряти її достовірність, виявляти можливі помилки та розуміти обмеження інтелектуальних систем.

Штучний інтелект може використовуватися також у науково-дослідній діяльності студентів. С. Толочко розглядає методику використання сервісів зі штучним інтелектом для репрезентації результатів наукових досліджень [11]. Для студентів, які вивчають англійську мову, це відкриває можливості для роботи з англомовною науковою літературою, структурування інформації, підготовки презентацій, редагування текстів та представлення результатів власних досліджень. Водночас студент має залишатися автором змісту та відповідати за достовірність і якість представленої інформації.

Питання сприйняття технологій ШІ здобувачами освіти також є важливим для визначення ефективності їх інтеграції в освітній процес. А. Годунова та С. Толочко досліджували сприйняття молоддю технологій штучного інтелекту, що дозволяє актуалізувати проблему формування відповідального ставлення до їх використання [4]. У навчанні англійської мови це особливо важливо, оскільки доступність генеративних систем може створювати спокусу використовувати їх для автоматичного виконання навчальних завдань. Тому поряд із технічними навичками роботи з ШІ необхідно формувати усвідомлення студентами меж його використання та власної відповідальності за результати навчальної діяльності.

Безпосередньо проблему інноваційних технологій викладання іноземних мов в умовах зростаючого впливу ШІ розглядають В. Дроздова, К. Рудніцька та І. Росквас [5]. Автори акцентують увагу на необхідності адаптації методики викладання іноземних мов до нових технологічних умов. Це дає підстави стверджувати, що інтеграція ШІ не повинна обмежуватися механічним додаванням цифрового інструменту до традиційного заняття. Вона передбачає переосмислення змісту, форм і методів навчання та створення нових моделей взаємодії між викладачем, студентом і цифровим середовищем.

На основі аналізу зазначених досліджень можна визначити основні напрями використання технологій ШІ у процесі навчання англійської мови студентів закладів вищої освіти. До них належать: персоналізація навчання; розвиток лексико-граматичних навичок; удосконалення говоріння та письма; організація самостійної роботи; робота з автентичними англомовними текстами; моделювання професійних і міжкультурних ситуацій; підтримка науково-дослідної діяльності; забезпечення оперативного зворотного зв'язку; розвиток цифрової та медіаграмотності [2; 7; 10; 11].

Персоналізація навчання передбачає можливість адаптувати зміст і складність завдань до рівня підготовки конкретного студента. У процесі вивчення англійської мови ШІ може використовуватися для створення індивідуальних вправ, пояснення граматичних явищ, добору лексики, формування додаткових завдань та організації мовленнєвої практики. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям індивідуалізації освіти та дозволяє студенту працювати у власному темпі [7; 9].

Розвиток комунікативної компетентності може забезпечуватися шляхом використання ШІ для моделювання діалогів, рольових ситуацій, професійного спілкування та дискусій. Студент отримує можливість практикувати англійську мову не лише під час аудиторних занять, а й у процесі самостійної роботи. Це особливо важливо для формування навичок спонтанного мовлення та подолання психологічних бар'єрів під час іншомовної комунікації [5; 13].

Перспективним є також використання ШІ для професійно орієнтованого навчання. Зміст навчальних завдань може бути пов'язаний із майбутньою професійною діяльністю студентів: підготовкою ділових листів, презентацій, професійних повідомлень, співбесід, переговорів, аналізом фахової документації та роботою з термінологією. Такий підхід сприяє формуванню здатності застосовувати англійську мову в реальних професійних ситуаціях [12; 13].

Водночас використання ШІ має супроводжуватися розвитком критичного мислення. Генеративні системи можуть створювати швидкі та зовні переконливі відповіді, однак вони не гарантують абсолютної достовірності отриманих результатів. Тому студент має вміти перевіряти інформацію, порівнювати її з іншими джерелами, виявляти помилки та критично оцінювати запропонований матеріал [4; 10]. Застосування ШІ не повинно призводити до зменшення самостійної інтелектуальної діяльності студента.

Окремої уваги потребує проблема академічної доброчесності. Використання генеративного ШІ під час написання есе, виконання перекладів, підготовки відповідей або інших навчальних завдань може ускладнювати визначення реального рівня знань студента. У зв'язку з цим доцільним є використання таких форм роботи, які передбачають демонстрацію процесу виконання завдання, усний захист, аргументацію власних рішень, редагування та рефлексію. Таким чином, ШІ має використовуватися як допоміжний інструмент, а не як засіб повної заміни самостійної роботи здобувача освіти.

Важливою умовою ефективного використання ШІ є зміна ролі викладача. У цифровому освітньому середовищі викладач уже не є єдиним джерелом інформації, однак його роль не зменшується, а трансформується. Він стає організатором, консультантом, модератором та експертом, який визначає навчальні цілі, добирає відповідні інструменти, контролює якість освітнього контенту та допомагає студентам критично осмислювати результати роботи ШІ [3; 8].

Отже, використання штучного інтелекту у викладанні англійської мови студентам закладів вищої освіти доцільно розглядати в межах моделі взаємодії «викладач – студент – штучний інтелект». У цій моделі викладач забезпечує педагогічне керування процесом, студент залишається активним суб'єктом навчання, а ШІ виконує допоміжну функцію, розширюючи можливості для практики, персоналізації, самоконтролю та творчої діяльності. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям цифрової трансформації освіти та дозволяє поєднати технологічні можливості ШІ з основними принципами педагогічно організованого навчання [1; 7; 12].

Таким чином, технології штучного інтелекту мають значний потенціал для вдосконалення процесу навчання англійської мови у закладах вищої освіти. Їх педагогічна цінність полягає у можливості забезпечувати індивідуалізацію навчання, розширювати мовленнєву практику, підтримувати самостійну роботу, сприяти розвитку професійної та міжкультурної комунікативної компетентності, а також формувати цифрову й медіаграмотність студентів [7; 10; 13]. Водночас ефективність використання ШІ визначається не кількістю застосованих цифрових інструментів, а їх відповідністю навчальним цілям, рівню підготовки студентів та методичним принципам організації освітнього процесу.

З огляду на це перспективним є подальше розроблення методичних моделей інтеграції конкретних інструментів штучного інтелекту у викладання англійської мови, визначення критеріїв оцінювання результативності їх використання, а також створення рекомендацій для викладачів щодо організації академічно доброчесної та педагогічно доцільної взаємодії студентів із технологіями ШІ.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що інтеграція технологій штучного інтелекту у процес викладання англійської мови студентам закладів вищої освіти є одним із перспективних напрямів сучасної цифрової трансформації освіти. Аналіз наукових праць засвідчив, що ШІ має значний дидактичний потенціал та може використовуватися для персоналізації навчання, розвитку іншомовної комунікативної компетентності, удосконалення лексико-граматичних і мовленнєвих навичок, організації самостійної роботи студентів, роботи з автентичними текстами, моделювання професійних і міжкультурних комунікативних ситуацій, а також підтримки науково-дослідної діяльності.

Встановлено, що одним із найбільш вагомих результатів використання ШІ є розширення

можливостей для індивідуалізації навчання. Інтелектуальні цифрові інструменти дають змогу адаптувати зміст і складність навчальних завдань до рівня мовної підготовки студентів, забезпечувати додаткову мовну практику та надавати оперативний зворотний зв'язок. Особливого значення це набуває в організації самостійної роботи, оскільки використання ШІ створює додаткові умови для розвитку навчальної автономії та формування навичок самоконтролю.

Водночас встановлено, що використання штучного інтелекту не повинно розглядатися як заміна викладача або самостійної діяльності студента. Ефективність його застосування визначається насамперед якістю педагогічного дизайну, відповідністю конкретного цифрового інструменту визначеним навчальним цілям та рівнем цифрової й методичної компетентності викладача. Оптимальною є модель взаємодії «викладач – студент – штучний інтелект», у якій викладач здійснює педагогічне керування та контроль, студент залишається активним суб'єктом освітньої діяльності, а ШІ виконує допоміжну функцію.

Поряд із перевагами використання технологій ШІ виявлено низку проблем, що потребують подальшого наукового та методичного опрацювання. До них належать ризик надмірної залежності студентів від цифрових інструментів, можливе зниження рівня самостійності та критичного мислення, проблеми достовірності згенерованої інформації, дотримання принципів академічної доброчесності, а також недостатня готовність окремих викладачів до педагогічно обґрунтованого використання технологій штучного інтелекту. У зв'язку з цим необхідним є формування у студентів культури відповідального використання ШІ, уміння перевіряти та критично оцінювати отриману інформацію, а у викладачів – відповідних цифрових і методичних компетентностей.

Отже, технології штучного інтелекту можуть стати ефективним доповненням до традиційних та інноваційних методів навчання англійської мови у закладах вищої освіти за умови їх системного, педагогічно доцільного та етично відповідального використання. Перспективи подальших досліджень убачаємо у розробленні та експериментальній перевірці методики інтеграції конкретних інструментів генеративного штучного інтелекту у навчання англійської мови студентів різних спеціальностей; визначенні критеріїв оцінювання ефективності їх використання; дослідженні впливу ШІ на формування іншомовної комунікативної компетентності, критичного мислення та навчальної автономії студентів; а також у розробленні рекомендацій щодо підготовки викладачів до ефективного та академічно доброчесного використання технологій штучного інтелекту в освітньому процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Берегова Я., Борисенко Н. Штучний інтелект як інструмент розвитку креативності майбутнього вчителя початкової школи. *Science, People and the Latest Technologies : the Bulletin of the IV International Scientific and Practical Conference*, October 09–11, 2023. Sofia, Bulgaria, 2023. С. 132–135.

2. Гаєвська О., Швидкий Д. Впровадження методу науково-дослідного проекту з використанням штучного інтелекту при викладанні японської мови студентам-філологам. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2023. Вип. 2 (53). С. 34–39. DOI: https://doi.org/10.24144/2524-0609.2023.53.34-39

3. Гембара Т. Застосування технологій штучного інтелекту для сучасної педагогічної мобільності. *Професійний розвиток педагога в умовах інтеграції до європейського освітнього простору: міжнародна академічна та професійна/професійно-педагогічна мобільність : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2021. С. 119–121.

4. Годунова А., Толочко С. Моніторингове дослідження сприйняття підлітками технологій зі штучним інтелектом. *Перспективи та інновації науки. Серія: Педагогіка. Психологія. Медицина*. 2023. Вип. 12 (30). С. 185–195. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12(30)-185-195

5. Дроздова В. В., Рудніцька К. В., Росквас І. А. Інноваційні технології викладання іноземних мов в умовах зростаючого впливу технологій штучного інтелекту на освітні процеси. *Академічні візії*. 2023. Вип. 26. С. 1–16.

6. Koknova T. Practical Experience of "Online Learning" Course as a Tool to Develop Linguistic-and-Methodological Competence of Prospective Foreign Language Teachers. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 30, т. 4. С. 53–60. DOI:10.24919/2308-4863.4/30.212554

7. Краснопольський В., Пахомова Т., Курилова Ю. Навчальний потенціал штучного інтелекту для організації самостійної роботи студентів у процесі вивчення іноземної мови. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. Вип. 7 (13). С. 587–599. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-7(13)-587-599

8. Новік К., Козлов Є., Голубєва І. Застосування штучного інтелекту в процесі CPD для викладачів англійської мови: стратегії та перспективи. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. 3 (21). С. 287–300. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-3(21)-287-300

9. Полухтович Т. Г., Цюрик М. П., Лінник Б. В. Використання штучного інтелекту в інклюзивній освіті. *Topical Aspects of Modern Scientific Research : the Bulletin of the 3-rd International Scientific and Practical Conference*, November 23–25, 2023. Tokyo, Japan : 2CPN Publishing Group, 2023. P. 357–360.

10. Терепищий С. Медіаграмотність в епоху штучного інтелекту: інтеграція інструментів і методів штучного інтелекту в сучасні педагогічні підходи. *Актуальні питання гуманітарних наук. Педагогіка*. 2023. Вип. 60, т. 4. С. 195–202.

11. Толочко С. Методика використання сервісів зі штучним інтелектом для репрезентації результатів наукових досліджень. *Ricerche Scientifiche e Metodi della Loro Realizzaziona: Esperienza Mandiale e Raelta Domestiche*. Bologna, Repubblica Italiana, 2023. P. 198–201. DOI: 10.36074/logos29.09.2023.57.

12. Трифонова О., Садовий М. Використання штучного інтелекту та нейромереж в освітньому процесі з фахових дисциплін студентами спеціальності «Професійна освіта (Цифрові технології)». *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2023. Вип. 1. С. 45–54. DOI: https://doi.org/10.25128/2415-3605.23.1.6

13. Shekhavtsova S. et al. Modern Technologies for Forming Intercultural Competence in Students of HEIs in the Process of Professional Training. *Revista Eduweb*. 2023. Vol. 17, № 2. P. 177–187. DOI: https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.15

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 31.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.11.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.11.2026